

ДО ПИТАННЯ ПРО МОВУ МЕТРИК У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ ЗА ЧАСІВ АВСТРО-УГОРЩИНИ

**Б. М. Сокіл, кандидат філологічних наук, доцент кафедри
українського прикладного мовознавства Львівського національного
університету імені Івана Франка
(Львів, Україна)**

e-mail: sokil.bogdan@gmail.com

ORCID: 0000-0002-2839-5273

Стаття продовжує цикл публікацій автора, присвячених проблемам функціонування української мови в різних сферах життя. Схарактеризовано спроби українських парафіяльних урядів відстояти права української мови в діловому листуванні з державними урядовими установами та судами. Незважаючи на те, що Східна Галичина увійшла до складу Австро-Угорщини як окрема адміністративно-територіальна одиниця, галицькі українці не могли вільно розвивати свою народність і плекати рідну мову. Перешкодою галичанам були місцеві польські урядники, які не полишали надію відродити Польщу від моря до моря. Вони добре розуміли: щоб здійснити свою мрію, треба змусити українців розмовляти польською мовою, а тому намагалися усунути українську мову з публічного життя місцевого населення. Відповідно до різних розпоряджень, уживання української мови було обмежене у владі, судах, шкільництві тощо. Єдиним поприщем, де використовували українську мову, було село та церква. Українські греко-католицькі священники, окрім церковних відправ, вели метрики. Саме такою їхньою діяльністю й користалася держава, вимагаючи від священників видавати витяги з метрик, свідоцтв про народження тощо. Українські священники видавали такі документи українською мовою. Однак це не сподобалося полякам, і вони почали вимагати від парафіяльних урядів спілкуватися з державними урядами польською мовою. Як підставу для комунікації по-польськи місцеві урядники придумали розділити функції священників на парафіяльний уряд, який займався суто церковними справами, і парафіяльний уряд, який вів метрики. Саме він повинен спілкуватися з державними установами польською мовою. Українські священники не дослухалися до тих вимог урядників і вимагали від них спілкування українською мовою.

Ключові слова: українська мова, польська мова, парафіяльний уряд, метрики, витиски з метрик.

Актуальність. Вичерпно дослідити й описати будь-яке явище з історичного погляду практично неможливо. Завжди нові покоління вчених знайдуть невідомі факти, обґрунтують власний погляд на ту чи на ту подію. Тим паче неможливо вичерпно проаналізувати мову як найцінніше надбання нації. Однак варто спробувати віднайти в цій царині нові явища, які засвідчать тяглість її розвитку. Особливо важливі такі розвідки для історії української мови, яка зазнала стількох заборон та обмежень, скількох, мабуть, інші мови у світі не зазнавали. Потрібно з'ясувати питання її статусу впродовж усього періоду існування українського народу як окремої нації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Офіційно-діловий стиль української мови не був предметом наукових зацікавлень істориків мови. Окремі проблеми її функціонування розглянув автор цієї публікації в таких статтях: «Мовний закон для народних та середніх шкіл у Галичині 1867 року та дискусії навколо нього» (2016); «Руська (українська) мова в цісарсько-королівських місцевих урядах Східної Галичини» (2016); «Українська мова в галицьких народних школах за часів Австро-Угорської монархії» (2016); «Вживання руської (української) мови на цісарсько-королівській державній залізниці Східної Галичини» (2016); «Посол Вахнянин і питання врегулювання мовних відносин у Східній Галичині» (2016) тощо.

Проблему, задекларовану в цій розвідці, розглядаємо вперше. Обсяг статті не дає змоги ґрунтовно розкрити окреслене питання й потребує подальших наукових студій.

Мета дослідження – описати намагання українських парафіяльних урядів відстояти права української мови в кореспонденціях із державними урядами та судами.

Матеріали та методи дослідження: історичний, описовий.

Результати дослідження та їх обговорення. Незважаючи на спротив як місцевих державних урядників, так і служителів латинського обряду, українські священники робили все можливе, аби зберегти права української мови, і намагалися спілкуватися з керівними органами винятково українською мовою.

Уже від 1848 року українські священники, які вели метрики, почали видавати свідоцтва українською мовою. Першими спротивилися цьому латинські сполонізовані церковнослужителі, які через свої Консисторії вимагали від цісарсько-королівського Львівського Намісництва рішення, яке забороняло видачу свідоцтв українською мовою.

Однак за часи Шмерлінга Галичина стала все більше домагатися своїх народних прав, і священники, які закінчили студії пізніше й не знали (або не хотіли визнавати – Б. С.) про це рішення, і далі видавали свідоцтва українською мовою. Проти цього знову повстали польські ксьондзи та польські урядники. Вони звернулися до Львівського Намісництва, яке 12 липня 1867 року ч. 41053 обновило своє попереднє рішення про мову метрик: Зокрема, у тому рішенні було записано: *dass Auszüge aus den Metriken nach den vorgeschriebenen Rubriken, somit auch in der für die Führung dieser öffentlichen Bücher vorgeschriebenen ilateinischen Sprache, nicht fber in der Volkssprache auszufertigen sind* (...що витяги з метрик повинні виконуватися згідно з передбаченими рубриками також призначеною для ведення цих публічних книг латинською мовою, але не народною мовою) (1, с. 1).

Усупереч тим заборонам ц. к. Львівського намісництва Міністерство внутрішніх справ вирішило, «что интересованнымъ сторонамъ свободна желати выставленіе вытяга метриуального или метрики на иномъ языкѣ, и что уряды парохіальныи свидѣтельства томъ языкѣ, въ якомъ желаетъ сторона интересованная». З огляду на це, метрикальні книги можна було видавати не тільки латинською мовою, але також іншою мовою, тобто й українською (2, с. 1).

Окрім того, у § 6 інструкції, доданої до розпорядження Міністерства внутрішніх справ та освіти від 13 вересня 1875 року ч. 12.944 про ведення єврейських метрикальних книг у Галичині, сказано: *Jede Matrik hat eine Anzahl von Rubriken, deren Bestimmung aus den in der polnischen oder ruthenischen und jedenfalls auch in der deutschen Sprache abgefassten Uiberschriften ersichtlich ist. – Die Matriken sind in einer dieser 3 Sprachen zu führen.* (Кожна метрика має певну кількість рубрик, призначення яких впливає із заголовків, виконаних польською чи русинською, а також німецькою мовою. Метрики потрібно вести однією з цих мов.)

Як бачимо, євреям дозволено вести метрики українською мовою, а українським священникам наказано провадити метрики латинською мовою.

Зрештою, Міністерство внутрішніх справ видало рескрипт, який стосувався ведення свідоцтв та метрик: «Рескриптъ ц. к. Міністерства справъ внутръшнихъ зъ 16 вересня 1875 Ч. 1767 в справі видання витягів і свідоцтв з метрик парафіяльних, постановляє між іншим, що слідує: Сторонамъ, котри до метрикъ уродинъ и слюбовъ мають вписати свои имена власноручно, лишає ся волю вживати мовы польскои, руськои або нѣмецкои. Позаякъ посвѣдченя зъ метрикъ суть вытягами зъ книжокъ публичныхъ, мусять дослѣвно годитись зъ метриками. Если не ходить о властивѣ вытяги, але о посвѣдченя якогось факту, записаного въ реестрахъ, лишає ся властямъ, а взгядно стронамъ волю жадати выставленя такихъ свѣдоцтвъ въ однѣй изъ згаданныхъ высше мовъ (одже и въ руськоѣ) (3, с. XIV.)

Із цього міністерського рескрипту дізнаємося, що:

а) виписи (витяги) мусять бути узгоджені за формою з правописом (оригіналом), тобто писані так, як самі метрики (латинською мовою), наприклад свідоцтво народження або смерті, як дослівні виписи з парафіяльних книг;

б) посвідчення же фактів, записаних у метриках (а не цілого акту дослівно, як, наприклад, посвідчення до військових рекламацій, у які вписують лише деякі факти з метрик, як ось це: *Отець Н. помер року...., мати Н. Н. роджена року...* тощо), можуть бути писані польською, руською або німецькою мовами. Вибір мови залежить від сторони, яка вимагає грамоти (4, с. 1–2).

Тому якщо прихожанин вимагав видати випис українською мовою, то повинен був отримати його українською мовою.

Коли галицьке духовництво солідарно постановило стати на охорону гарантованих Конституцією прав української мови, галицькі верховні власті мовчали, оскільки розуміли, що закон на боці духовництва. Вони зайняли вичікувальну позицію, немов вивчаючи, як довго священники будуть дотримуватися свого рішення. Виявилося, що майже всі духовники не лише звертаються до всіх урядів, судів українською мовою, але й вимагають від них, відповідно до чинних законів та розпоряджень, відповідей по-українськи. Однак це не сподобалося (а можливо, набридло) ані урядовцям, ані священникам, серед них знайшлися інтерпретатори закону. Жовківський староста винайшов термін «уряди метрикальні». Майже одночасно (у 1899 році) Президія Львівського краєвого суду та Президія Намісництва вирішили, що українські парафіяльні уряди не мають права вимагати від властей, урядів та судів вести листування українською мовою, якщо йдеться про метрикальні справи. У цьому разі парафіяльний уряд є таким, що веде метрики, а до нього влада, суди відповідно до приписів §§ 1 і 5 міністерського розпорядження від 5 червня 1869 р. ч. 2354 і міністерства судівництва від 9 липня 1860 р. ч. 10340 не зобов'язані вживати української мови в справах метрикальних, а уряди парафіяльні, як «уряди метрикальні», мають приймати урядові листи, написані мовою урядовою, тобто польською.

І Президент вищого суду, і Намісник сказали майже тими самими словами: священник зобов'язаний приймати польське письмо, коли в ньому вимагають метрики, бо він на цей момент є урядником, а внутрішня мова урядів – польська.

Українське духовництво розділилося на два табори: до першого належали ті, які повірили, що вони є «урядами метрикальними» і, пишучи всюди по-українськи, одночасно приймали від урядів польські листи. До другого табору належала найчесніша частина українського духовництва, яка не розумілася на політиці, а, не знаходячи для себе жодної честі в розширенні титулу «уряд парафіяльний, яко ведучий метрики», вимагала від урядників листів лише українською мовою.

Отож справа ведення листування відтепер стала не лише справою народу, але й справою католицької церкви. На щастя, католики мали канонічне право, яке визначало долю церкви в Галичині й не залишало жодних сумнівів щодо справи ведення метрик. Зокрема, у ньому записано: «Книги метрикальні були первісно лише церковні, іменем церкви писані і переховувані. Але з часом почала також власть світська уважати їх (метрики уроджених, вінчаних і умерших) за публічні грамоти, і так прийшло до сего, що парох писали ті книги також в імені власті світської».

Сказане засвідчує, що метрики – це церковна власність, якою користується й держава. Зведення священника до світського урядника для ведення метрик було б тяжким ударом для незалежності церкви. Парох веде метрики передусім для церкви, але ділиться ними й зі світськими властями, оминаючи законні постанови, знає добре, що він один спроможний прислужитися державі найправильнішими датами, причому не обтяжуючи державного бюджету (5, с. 1–2).

Така інтерпретація міністерських розпоряджень не мала жодних підстав. Від 1869 до 1899 року, тобто тридцять років, українські парафіяльні уряди були трактовані як уряди

«недержавні», про що йдеться в § 5 розпорядження від 5 червня 1869 р. ч. 354, а уряди «недержавні» після згаданого § 5 потрактовані як сторони. Відповідно державна влада, уряди та суди повинні писати до них мовою, якою вимагає той уряд.

Інтерпретація галицької влади, яка ділить український парафіяльний уряд на дві частини: «уряд парафіяльний» та «уряд ведучий метрики», полягає, очевидно, в інтересі польської мови в Галичині. Майже все листування державних урядів та судів із парафіяльними урядами стосується саме метрикальних справ.

Українські священники, так і не зрозумівши, як вони стали напівдержавним урядом, що зобов'язував їх приймати від державних урядів та судів у справах метрикальних польські листи, відсилали їх і домагалися листів українською мовою. Парафіяльні уряди зверталися до державних установ із проханням звертатися до них українською мовою, напр.:

Ч. 219. До Достохвального ц. к. Староства в Тернополі.

Відсилаємо лист урядовий ч. 8681 назад і дуже просимо не змушувати Уряд парафіяльний повертати листи. Лише в правній формі, тобто руською мовою і руським письмом писані й адресовані листи ц. к. Староства в Уряді парафіяльним руським зразу ж полагоджені будуть.

Від Уряду парохіяльного руско-кат. Воробіївка дня 17 цвітня 1899.

Іосиф Терешкевич парох (6, с. 1).

24 липня 1899 р. Ординаріат Перемиської Єпархії видав розпорядження, у якому було доручено всім парафіяльним урядам як метрикальним відповідати на листи, написані польською мовою. Підставою для такого розпорядження слугувала відповідь урядового комісара (поляка за національністю) послові Т. Окуневському на його інтерпеляцію до Міністерства внутрішніх справ.

Зокрема, урядовий комісар Лось, відповідаючи на інтерпеляцію Т. Окуневського, наголосив, що на основі закону від 1869 р. органи державної влади в листуванні з іншими владними структурами зобов'язані вживати польську мову і на тій підставі парафіяльні уряди повинні в метрикальних справах приймати листи польською мовою, а в інших урядових справах на підставі законів від 1855, 1860 і 1861 років адміністративні установи в кореспонденціях із парафіяльними урядами повинні вживати українську мову (7, с. 3). Саме цим міністерським розпорядженням 1869 р. врегульовані мовні стосунки державних органів влади в Галичині.

Звіт Сеймової комісії, який був узятий за підставу Сеймом для ухвалення резолюції 20 лютого 1898 р., наголошує, що чинні приписи повністю задовольняють потреби населення й не порушують його конституційних прав. Урядовий комісар наголосив, що уряд повинен точно дотримуватися цих приписів і виконувати їх. Відповідно до того, усі підлеглі органи отримали належні доручення. Скарг, що тих приписів не дотримувалися до другої половини 1897 р., надходило мало. Натомість від другої половини 1897 р. все частіше траплялося, що греко-католицькі парафіяльні уряди повертали листи, написані польською мовою або написані українською мовою, але заадресовані по-польськи. Ті листи повертали нерозкритими, а подекуди ще й з різними дописками до властей. Такі дії завдавали шкоди урядам і сторонам.

Із цієї причини урядовий комісар окреслює становище уряду щодо практичного застосування наведених вище приписів у кореспонденції державних властей із греко-католицькими парафіяльними урядами.

Як зазначав урядовий комісар, уряд переконаний, що з огляду на адресовані парафіяльним урядам обов'язки, треба розрізняти: а) справи, у яких парафіяльні уряди є сторонами, у чій компетентності перебувають справи, що стосуються духовництва, керівництва церковним та парафіяльним майном тощо і б) справи щодо дорученого парафіяльним урядам ведення метрик.

У справах першої категорії державні уряди в Галичині були зобов'язані після чинних приписів, а саме відповідно до постанов міністерського рескрипту від 4 липня 1860 р. ч. 2166 з греко-католицькими урядами в східній частині краю листуватися українською мовою. Натомість у справах ведення метрик державні органи влади не зобов'язані листуватися з греко-католицькими парафіяльними урядами українською мовою.

Оскільки греко-католицькі парафіяльні уряди в ролі урядів метрикальних мали, попри церковні функції, доручений державою обсяг робіт, то вони зобов'язані державним структурам і приватним сторонам відповідати на польські листи, залагоджувати питання й запити (візвання) властей, подані польською мовою як урядовою мовою державних органів влади.

Як резюмував урядовий комісар, із того слідує, що оскільки останнім часом греко-католицькі парафіяльні органи відсилають назад урядові листи, написані польською мовою й не вирішують справ, то ці поступки треба визнати такими, що суперечать чинним приписам (8, с. 2).

Цілком зрозумілою є позиція поляка як урядового комісара, однак дивною постає позиція Перемиського Ординаріату: замість того щоб висловити протест проти такої інтерпеляції та підтримати українське духовництво в його намаганні відстояти права української мови, Єпископство, навпаки, підпорядковується тим розпорядженням і видає власне доручення.

Краєві урядові органи визнавали, що хоч парафіяльні уряди не є державними, але хотілося б бачити в особі священника дві іпостасі: священника та державного урядовця, який веде метрики. Однак для того щоб священника можна було вважати державним урядником, а метрикальний уряд державним, потрібний окремий закон, а такого закону немає.

Як відомо, церква має автономію, і з того титулу парафіяльні уряди є автономними, і до них приписи щодо вживання польської мови не мають жодного стосунку. Держава не утримує священників як урядовців, від держави священники не отримують грошей. Священники отримують гроші з власного релігійного фонду.

Справді, уряд доручив священникам вести метрики, однак у жодному розпорядженні не зазначено, щоб існував окремий уряд для ведення метрик, тобто ніде не сказано про парафіяльний уряд як метрикальний і про те, щоб священники були державними урядовцями. Державні урядовці отримують від держави різні декрети, вони складають присягу, вступаючи на посаду урядника, а священники цього не роблять.

Метрикальний уряд існував тільки в євреїв, а в християн такої структури не було, тому метрики оформляли й видавали автономні парафіяльні уряди. Зрештою, державна інституція не знала жодного метрикального уряду, поки не виникло мовне питання.

Зауважимо, що місцева влада інтерпретує поняття парафіяльного уряду відповідно до своєї потреби. Коли йдеться про підвищення плати священникам із державного фонду або про зменшення оплати за проїзд у транспорті, то уряди стверджують, що священники не можуть мати пільг, адже вони не є державними урядовцями, але коли йдеться про листування, то священників вважають урядниками, щоб змусити їх писати польською мовою.

Відповідно до статті XIX Основного державного закону та навіть відповідно до розпоряджень про урядову мову від 5 червня 1869 р. ч. 2354 В.з.д. залишилися правомірними чинні приписи від 4 липня 1860 р. ч. 2166, від 1861 і від 1859 років щодо ділового листування органів влади з недержавними установами, корпораціями, громадами тощо. А парафіяльні уряди (хоч вони й ведуть метрики) не є державною владою, тобто не зобов'язані вести листування неукраїнською мовою. Парафіяльні органи мають право самі встановлювати свою урядову мову й вимагати, щоб нею послуговувалися як краєвою в процесі листування.

Щоб окреслити становище парафіяльного уряду як такого, що веде метрики, варто зазначити, що парафіяльні уряди не є державними і, відповідно, священники не урядовці, а лише особи, яким публічно доручено (як, наприклад, нотаріусам) вести метрики та видавати публічні документи (витяги й посвідчення з метрик). Так само, як нотаріуси не державні службовці, а лише особи, яким публічно доручено видавати нотаріальні акти, посвідчення тощо, то й ці документи, подібно до метрик, є публічними. Однак нотаріусів ніхто в державі не вважає за державних чиновників, незважаючи на те, що вони підпорядковані не автономній церковній владі, а міністрові юстиції.

Висновки і перспективи. Отже, незважаючи на різні директиви, зокрема на директиву урядового комісара та повчання Ординаріату, священники мають право й зобов'язані вимагати від органів влади вести листування українською мовою. Вони також можуть повертати до урядових установ листи, написані неукраїнською мовою, поки це питання не буде врегульовано законодавством (9, с. 1).

Рішення Перемиського Ординаріату підтримав і Львівський Митрополичий Ординаріат. 16 серпня 1899 р. він видав розпорядження щодо листування органів влади з українськими парафіяльними урядами.

У розпорядженні Львівського Ординаріату зазначено, що Президія Намісництва надіслала Митрополичому Ординаріатові відповідь урядового комісара стосовно використання державними органами влади української мови в листуванні з греко-католицькими урядовими структурами. Ця відповідь мала статус директиви, а тому парафіяльні уряди, з огляду на їхні повноваження – оформляти метрики, повинні спілкуватися з державними установами польською мовою (8, с. 2).

Обіжники двох Ординаріатів – Перемиського та Львівського – щодо листування державних установ з українськими парафіяльними органами спричинили суперечку серед української спільноти, яка виступила на захист прав української мови та самоврядування української церкви.

Список використаної літератури

1. Наши дѣла. *Слово*. 7 (19) Октября. 1872. Ч. 105. С. 1.
2. Книги метрикальни вольно выдавати и въ рускомъ язицѣ. *Слово*. 31 Октября (12 Ноября). 1872. Ч. 115. С. 1
3. Рускій Правотаръ Домовый або кождому доступне пояснене въ якій способъ каждый при грамотахъ правныхъ всякого рода самъ заступатись и потрѣбни письма якъ поданя, просьбы и т. и. и т. и. безъ помочи адвоката зо повною силою правною спорядити може // Уложили Василь Лукичъ и Юліанъ Семигоновскій. Львів, 1885. С. XIV.
4. Левицький К. Чи вільно руским священникамъ выдавати викази з метрик по-руски? *Діло*. 22 березня (3 квітня). 1884. Ч. 34. С. 1–2.
5. Въ оборонѣ родной мовы. *Діло*. 5 (17) липня. 1899. Ч. 147. С. 1–2.
6. Душене руского языка. *Діло*. 9 (21) червня. 1899. Ч. 127. С. 1.
7. Соймъ краевый [21 засѣдане зъ дня 23 марта 1899]. *Дѣло*. 11 (23) Марта. 1899. Ч. 56. С. 3.
8. Львівскій митрополичий Ординаріатъ. *Діло*. 11 (23) Серпня. 1899. Ч. 178. С. 2.
9. Въ справѣ переписки урядовъ парохіяльныхъ зъ властями. *Діло*. 26 липня (7 серпня). 1899. Ч. 165. С. 1.

References

1. Our works (1872). In : Word. October 7 (19). P. 105, 1 (in Ukr.).
2. Metric books can be freely published in Russian as well (1872). In : Word. October 31 (November 12). P. 115, 1 (in Ukr.).
3. Russian Provoter House or everyone has an available explanation in which way everyone in the legal letters of all kinds to stand up for themselves and need letters such as submissions, requests, etc. and so on. without the help of a lawyer with full force of law can dissuade (1885). In : Compiled by Vasily Lukich and Julian Semigonovsky. Lviv, XII (in Ukr.).
4. Levitsky, K. (1884). Is it free for Russian priests to issue statements from the metrics in Russian? In : Case. March 22 (April 3). P. 34, 1-2 (in Ukr.).
5. In defense of the native language (1899). In : Case. July 5 (17). P. 147, 1-2 (in Ukr.).
6. Suppression of the Russian language (1899). In : Case. June 9 (21). P. 127, 1 (in Ukr.).
7. Regional Sejm [21 meeting of March 23, 1899] (1899). In : Case. March 11 (23). P. 56, 3.

8. Lviv Metropolitan Orlinariat (1899). In : Part. August 11 (23). P. 178, 2 (in Ukr.).
9. In the case of correspondence between parochial governments and the authorities (1899). In : Case. July 26 (August 7). P. 165, 1 (in Ukr.).

B. M. SOKIL. CONCERNING THE QUESTION OF THE LANGUAGE OF PARISH REGISTERS IN EASTERN HALYCHYNA DURING THE TIMES OF AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE

Summary. Introduction. *The official business style of the Ukrainian language has not been the subject of research by language historians. The problem declared in the article is considered for the first time. The volume of the article does not allow to thoroughly cover the outlined issue and requires further research.*

Purpose is to describe the efforts of Ukrainian parish governments to defend the rights of the Ukrainian language in correspondence with governments and courts.

Results. *After the collapse of Poland, Eastern Halychyna became part of the Austro-Hungarian monarchies as an independent territorial and administrative unit. Laws and orders of the central authorities in Vienna were in force on the territory. In particular, the Constitution of the Austrian state guaranteed all nations, including Ukrainians, the right to develop their nationality and cherish their native language. All the nations of the state, except for the Halychyna Ukrainians made use of this right. The Poles could not accept the loss of this land, which they considered their own. Since almost all positions in the various authorities of Eastern Halychyna were held by Polish officials or Polished Ukrainians, they tried to eliminate the Ukrainian language from all spheres of Halychyna life, especially, from governments, courts, gendarmerie, schools etc. The only places where the Ukrainian language was still used were villages and churches. Greek Catholic priests used Ukrainian language in communication with the population and church services.*

From ancient times the church kept parish registers. It is clear that Ukrainian priests kept parish registers, as well as all excerpts from them in Ukrainian. The state also used these parish registers. Local officials did not like the fact that the parish registers were written in Ukrainian. To force parish registers to be written in Polish, local officials decided to divide the parish government into two parts: a) a government that deals with church affairs. Such a government had to use Ukrainian as the official language; b) the parish government, which deals with parish registers. In such a government, the Polish language had to be used. Unfortunately, this decision was supported by the Peremyshl and Lviv Ordinariates, requiring the priests who conducted the parish registers to communicate with state governments and courts in Polish. According to that decision, Ukrainian priests were obliged to accept letters written in Polish and settle matters in Polish.

Ukrainian priests disagreed that they were a special parish body that maintained parish registers and continued to require government agencies to communicate with them in Ukrainian. The priests returned the letters written in Polish to the addressees.

Originality. *The issue of the language of parish registers on the territory of Eastern Halychyna has not been the subject of study by language historians. This article is the first attempt to highlight this problem*

Conclusion. *Despite the opposition from both local officials and Latin priests, Ukrainian priests did their best to preserve the rights of the Ukrainian language and tried to communicate with governing bodies exclusively in Ukrainian.*

Key words: *Ukrainian language, Polish language, parish government, parish registers, excerpts from registers.*

Надійшла до редакції 14.02.20
Прийнято до друку 19.03.20